

Üretim karmaşıktır, şöyle ki:

Gündelik hayatın pratiklerinden yola çıkarak, çalışma, ücret, harcama, ürün satışı, borç verme, faiz alma, yatırım, kâr alma, vergi ve benzeri kalıplarda değerlendirilmeye alınan mal, hizmet ve değerli kağıt akışları, yani el değiştirmeleri o denli örgülenmiştir ki tek tek herkes diğer herkesle dolaylı olarak ilişkilendirilmiş, en doğrudan gözükken ilişkiler bile açık ya da örtülü bir çok dolayım ile doğrudanlıktan çıkmış, kimin kiminle nasıl ilişkileri olduğunu izlemek neredeyse olanaksızlaşmıştır. Üreticilerle dolayımlanmış olan sermayedarlarla çalışanlar arasındaki ilişkiler o denli birbirine geçmiş, karmakarışık olmuş bir ilişkiler yumağı haline gelmiştir ki, tek tek çalışanlardan hangisinin çalışmasının ve tüketiminin hangi sermayedara yaradığını değil izlemek, düşünmek bile anlamsızlaşır. Ancak çalışanlar, üreticiler ve sermayedarlar kendi aralarında sınıflandırıldıklarında akışlar netleşir gibi olur.

Şekilde çalışanlar ve sermayedarlar olmak üzere ikisi sınıf ve biri üreticiler olmak üzere daha ziyade 'tüzel' olan kişilerden oluşan bir küme olarak üç grup sergileniyor. Bunların aralarındaki akışlar şekilde gösterildiğinden çeşitlidir. Örneğin, bir sermayedarın bahçesine bakan bahçıvan doğrudan sermayedarın hizmetinde çalıştığı gibi kira vermeden sermayedarın sağladığı ev ya da katta kalabilir. Ancak bunlar sermayenin işleyişinde pek etken olmazlar.

Üretim satışın sağlanmasıyla olur. Satılacak birşeyler olarak malların yapımı üretimin ancak bir evresi olabilir. Satılmayan mal nedir ki? Satılmayan malların yapımı iktisaden üretim değildir; bunlar da mal olmaz zaten. Ne türlü olursa olsun, çıktısı alışverişe onu olmayan yapım mal üretimi olmaz. Daha önce olmayan değer, herhangi bir mal yapılmadığı halde de ortaya çıkabilir ve bu iktisaden üretim olur. Üretim satışlarla üretim oluyorsa, ürünleri alacak olanlar üretimin ayrılmaz bir faktörüdür. Bu faktör olan aktörler çalışanlar, üreticiler ve sermayedarlardır. Üreticiler çalışanları ücretle istihdam etmekte, sermayeyi faiz karşılığı sermayedardan tedarik etmekte, bununla birbirlerinden üretim araçlarını almakta ya da kiralamakta, çalışanlara ücretlerini ödemekte ve malları yapıp arz etmektedir; sermayedarlar ve çalışanlar gelirlerini harcıyarak üreticiden ürünlerini almaktadırlar.

Türkali Mah., Beşiktaş, Kasım 2004